

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

לז.

עין משפט
נר מצוה

עך א ב מו פ"ז מהל'
לולב הלכה יא טור
ש"ע א"ח כ"י מנחם סע"ף
ז:
עך א ב מו פ"ח מהלכות
פרה הלכה ד סמג
עשין רלג:
עך ד מו פ"ט מהלכה
ב סמג שס:

לעני רש"י
פתי"ל (פשוט"ל). פ"ך
(לטווייה).

רבינו הגנאל

רדיק מדרגת מסכבין
בנסרין דברי ר' יהודה,
ותניא ר' יהודה אומר
סוכה אינה נהוגת אלא בדי'
מינן שבלולב, ש"מ נסרין
של דקל מין לולב הן.
ואסיקנא מי ארי מין הדס
ירושלים שהיו אוגדין
אותו בנימוניות של זהב,
אמר ר' מאיר מעשה ביהדי
אמר ר' מאיר אומר אפי'
גלותא, שיידי בלולב בית
יד, כלומר קצה הלולב
הנאגד עם ההדס הניחורו
כי הויכ דלא
ליתיה חציצה. רבא אמר
כל לנאותו אינו חוצץ,
מין במינו הוא. אמר
(רבא) רבנן לא לינקוט
איניש לוליבא בסודרא,
דבעינא ולקחתיה לויכא.
רבא אמר לקיחה נע"י
דבר אחת שמה לקיחה,
מהא דתנן בפרה פ"ב
האוב הקצר מספקו בחוט
או בכוש, וטבל ומעלה,
אוהו באוב ומיהו. ר' י
יהודה ור' שמעון אומרים
כשם שהווייה באוב כך
טבילה באוב. פי' אליבא
דתנא קמא פליגי עלייהו
אמאי קא שרי, ולקח אוב
וטבל במים כתיב (כו),
וזה לא לקח אלא בחוט
ובכוש [פ"י שטותו הו].
הנשים נקרא כוש, אלא
ש"מ לקיחה על ידי דבר
אחר שמה לקיחה. ודחינן
דלמא שאני חוט וכוש
דכיון דחבריה לאוב, כי
אוב דמי, ולא דמי לסודר
ולא חברה ללולב. אלא
מהא דתנן בפרה פרק ו'
נפל הקידוש משפורת על
השוקת פסול.

להקל ותימה דהכא אין הלכה כר' יהודה דלא מכשר לולב ד' מינין
דקמס ממני' צ"ק (דף טז.) כרצנן כדלדה עליה את הגפן ואת
הדלעת דקמני או שקלץ כשרה וי"ל דהא דקי"ל התם כרבי יהודה
היינו מכח דין אחר ויליף במה מלינו מנותר שיטנו צבל תותירו וחמץ
ישנו צבל תותירו מה נותר בשריפה
אף חמץ בשריפה דלע"פ שאלמרו לו
חכמים אשס תלוי וחתות הבא על
הספק יוכיחו שהס צבל תותירו ואת
המרת בקצורה ושחק ר' יהודה אלמא
הדר ציה מההיא אע"ג דהוא שמתק
אין לא שמתקין לולב שמתק אלא מתוך
דצרי עלמנו צמה שאומר צמקוס אחר
דנותר בקצורה אצל און סצרינן
צשריפה ואין כאן יוכיח:

והביאו ע"י זית. רבי יהודה
היה מוקף ליה לדפנות:
מאי ארוכה כדברה בר רב הונא
דאמר ר' מיני ארום הם.
מימה ולרז יהודה אמר רב דפליגי
עליו מאי איכא למימר דלמר צמס'
ר"ה פ' פ' אס אינן מצינן (דף טז. ג.) וסס
ד' מיני ארום הם אלו הן ארו
וקמרוס ועץ שמן וצרוס ולספרים
דגרסי לעיל צ"ק (דף יד.): צרייתא
דמניא כוותיה דרז סיככה צנסרים
שאין צהן צרעה דצרי הכל כשרה
ול"ג של ארו ניחא דצצרייתא דהכא
תניא כוותיה דשמואל ולא חשיב לה
רב עיקר: **כי היכי דלא ייהוי**
חציצה. דקסדר רבה מין צמניו חוץ
אי נמי משום דמספקא ליה כדמוכח
פרק בהמה המקשה (חולין דף ט. ע.) וסס
כרמו אמותו והוסיף מנה דפרשת
ר"ת היינו נקודה שגולדה עמו וקרי
לה אמותו כדאשכחן פרק כל הבשר
(שם דף קד.) אין לי אלא צחלב
אמו צחלב אמותו הגדולה מניין והא
דלמר פ"ק דצבורות (דף ט. ע.) וסס
גזי חמורה שלא ציכרה וילדה שני
זכרים ורצנן לימא קצברי מקלת
רחס מקדש דאי כוליה רחס מקדש
נהי דא"ל ללמס חליצה מיהא איכא
אמר רב אשי מין צמניו אינו חוץ
התם הוא דפשיטא לן משום דאיכא
מקלת רחס בלא חליצה ואע"ג דהכא
נמי הוי חוץ לאגד ומקלתא בלא
חליצה וקא קפיד רבה דלמא לידה

שאי דלורחיהו של תלמיים צהכי והא דאשכחן צסוף שתי מדות
(מנחות דף נד.) דמרבא כל בעלי חובצין לסמיכה ס' [ונצטופת אחד מניין
ע"י כולס] ולא בעי למינף מנופה צק"ו מסמיכה דלא אפשר דהיכי
ניעבד לינפו כוליה צהדי דהדי קא הויא חליצה אפילו לרבא דלמר
הכא מין צמניו אינו חוץ מ"מ פירכא היא ועוד מידי דלאו אורחיה
סברא הוא דחוץ דתמן פ"ב דזבחים (דף טו.) על גזי רגל חצרו
פסול וצ"פ הוליו לו (יומא נח.) וסס מיבעיא ליה לרמי בר חמנא הניח
מוצק [תוך מוצק] וקבל צו את הדס מהו מין צמניו חוץ או אינו
חוץ ומסיק דלינו חוץ דכתיב (ט) אשר ישרתו צס צקודש שנים
מין צשאנו מיני אי חוץ או אינו חוץ ואין לדמות כל הדברים:
חליצה כדלמר לעיל דלעיל איירי כשיאגד בלולב והכא כשכרך צידו
וצדבר הכרוך צידו לא שייך חליצה וצסוף מקום שנהגו (פסחים נז.) וסס גזי יששכר איש כפר צרקאי דהוה כרך ידיה צשיראי
ועצד עבודה ופי' צקונטרס וחליצה פוסלת צקדשים דכתיב ולקח הכהן צעינן שמהא לקיחה צעלמו של כהן אע"ג דלקיחה על ידי ד"א
שמה לקיחה [לרבא] ה"מ דרך צבוד כדמוכח צסוף פירקין (דף מז.) גזי לולב שהוליו צכלי דפרין עלה והאמר רבא לקיחה על ידי דבר
אחר שמה לקיחה ומשני הני מילי דרך צבוד אצל דרך ציון לא והשתא נמי אע"ג דכרך ידיה צשיראי לצבוד עממו היה עושה שלא יתלכבו
ידיו צדס האצרים ומצוה קדשי שמים קרי ליה התם אי נמי ס' דלעטמיה דחליצה נעגש משום ציון קדשים כדמוכח מצת קול ומיהו לא
יתכן פירוש זה מדמייתי עלה הויא דאוב צספקו צחוט אלא י"ל דאגד הנריך בלולב שלא יתפרדו המינין שייך ציה חליצה אצל הכא
סודרה לא צעי לולב ומיהו גס זה לא יתכן ד"ש דהוה ליה למימר דחוץ דמנוכח צעיר דלמי צר חמא דפרך חליצה לו (יומא דף נח.) וסס
דהניח מוצק צחוט דבעי למיפשטה מההיא דעל גזי רגל חצירו פסול ודחי שאני רגל דלמי צעטל ליה וי"ל דמייתי ששעת מן הסודר
כמין צית יד ללולב ואין שייך כאן חליצה שכל הלולב חוץ מינדו ואוחזו צצית יד הצולט הנעשה מן הסודר דמי לאוב צספקו צחוט ולא
חשיב ליה רבה לקיחה תמה ורבא סבר שמה לקיחה ולולב שהוליו צכלי דסוף פירקין לא צשאחו צדופני הכלי אלא מניח ידו תחת שוליו
או שאוחזו צצית יד של כליס): **נפל משפורת אשוקת.** פי' צקונטרס לשוקת של און שכל מעשה פרה צכלי צצנים ואי אפשר לומר כך
דך שפופרת גופה מקבלת טומאה היא כדמוכח פרק חומר צקודש דלמינין שפופרת שמתכה לחטאת טמאה ועציל וצמסכת פרה צדוכתי
טובא תנן שהיו ממלאין חציות לקדש צהן עוד משמע דעדיפי שאר כליס לקדש דתנן (פרה פ"ה משנה ה) צכל הכלים מקדשים אפילו
צכלי גללים כלי צצנים כלי אדמה דאף על גב דלא חשיבי כליס לטומאה חשיבי כלי לקידוש וכ"ש שאר כליס ומה שכל מעשה צכלי צצנים
היינו צצצעת הימים שמתפשין כהן השורף את הפרה ללשכה שעל פני הצירה ולשכת צית און היתה נקראת כדמפרש צריש יומא (דף צ.)
ועצד משום מעלה: [וע"ע מוספות מוגיה טז. ד"ה שפופרת ומוספות יומא טז. ד"ה שכל ומוספות חולין ט: ד"ה טמאה]

לא מלא אחד מד' מינין הללו יהא יושב וצטל. מסוכה נמלא זה קל
והדין היה מלמד חומר מתחלתו כדדרשת מה לולב הקל שאינו נוהג
בלילות צבימים יש צו חומר זה שאינו נוהג אלא צד' מינין סוכה
חמורה שנהגת בלילות כו': **עלי זיס ועלי עץ שמן.** לאו ד' מינין
נינהו: **ור"י סבר הך לדפנות ועלי**
הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות לסכך
ותנן מסכבין צנסרים. ול"ג של ארו
ונהי נמי דהני נסרים מנחא מד'
מיניס הם מינה מעיקרא דדיקלא
נינהו אלמא לר"י סב ועיקרא דדיקלא
כשירין לאגדו של לולב דאי לאו הכי
הוו להו כמין אחר דהא לר"י אין
סוכה אלא כהכשר לולב מק"ו:
סוכה צנסרים של ארו גרסינן הכא:
י' מיני ארום הם. והדס חד מינייהו
צצמסכת ר"ה (דף טז.): **ציקרי**
ירושלים. מנכדי ירושלים העשירים:
צמיו אוגדין אוחו מלמטה. נמלא
אגד העליון לניו צעלמא ולא להכשיר
מצוה לפיך אינו מוספת לעצור על
צל מוסף: **מגדלי הושענא.** אוגדי
הלולבים לאון גדילין. ולשון הש"ס לומר
לכל אומן צדצר לאון זה כגון הך
דצפרק משקין (מ"ק דף יב.) למגדלי
אוחרי ולמגדלי תנורי צחולו של
מועד הא למדת שפירוש לאון זה
לאון עשיה ומקון: **שיירי ציה צית**
יד. מתחת לאגד שלא יקחנו צמקוס
אגדו דקצבר אין האגד מן המצוה
כרצנן דלמרי אין כריך אגד: **דלא**
נהוי חליצה. צין יד להושענא ואין
צו לקיחה: **לא לינקוט איניש הושענא**
זאסודרא. כשנוטלו ללמא צו לא
יכרוך סודר צצין כתפיו על ידו
ויאחו צו הלולב: **אוב קל.** שהיו
מציאין מי חטאת מעיר לעיר
צשפופרת של קנים ארוכות ומנעינין
אותם צהס לטוהרת טמאים ומצטיל
האוב ומזה ואס היה קצר כשמכניסו
צפי השפופרת אינו מגיע למיס
צצראש השני: **מספקו.** מהאריכו כדי
ספקו: **צכוש.** פלך פתי"ל צלע"ו
צנשים עוות צו: **ולקח.** אוב וטבל
צמים צשעת טבילה צעינן לקיחה:
אלא שמע מינה שמה לקיחה. ומיהו
כשהוא מזה כריך לאחו צצאוב מפני
שאס אוחו צספקו הוא מנענע

כאן וכאן ואינו מכיין ומזה על הכלי: **נפל משפופרת לשוקת.** אף
האמר היו מציאין צשפופרת ומקדשין צו את המיס צשוקת של און
שכל מעשה פרה צכלי צצנים היתה אס אפשר והיה נתן אפר
משפופרת למיס צששוקת שהאפר נתן למעלה כדליפנין צסוטה (דף
טו.): מיס חיים אל כלי שמהים נתנין תחילה אל כלי ולא יפסקי אפר
צנייהן והא דכתיב ונתן עליו מיס מוקמינן (שם) לערבן. ואס כשא
לקדש נפל האפר משפופרת לשוקת שלא צצמתכין פסול קצידוש דבעינן
ולקחו מעפר שרפת החטאת ונתן וגו' (צצמדרי ט) שהא לקח צידו ונתון:
הא

כלים וצירות אחד והדר מיבעיא ליה הניח סבי צחון המוצק דהוי
דבעינא לקיחה תמה וריבא. הכא לא שייך למימר דלא ליהוי
וצדבר הכרוך צידו לא שייך חליצה וצסוף מקום שנהגו (פסחים נז.) וסס גזי יששכר איש כפר צרקאי דהוה כרך ידיה צשיראי
ועצד עבודה ופי' צקונטרס וחליצה פוסלת צקדשים דכתיב ולקח הכהן צעינן שמהא לקיחה צעלמו של כהן אע"ג דלקיחה על ידי ד"א
שמה לקיחה [לרבא] ה"מ דרך צבוד כדמוכח צסוף פירקין (דף מז.) גזי לולב שהוליו צכלי דפרין עלה והאמר רבא לקיחה על ידי דבר
אחר שמה לקיחה ומשני הני מילי דרך צבוד אצל דרך ציון לא והשתא נמי אע"ג דכרך ידיה צשיראי לצבוד עממו היה עושה שלא יתלכבו
ידיו צדס האצרים ומצוה קדשי שמים קרי ליה התם אי נמי ס' דלעטמיה דחליצה נעגש משום ציון קדשים כדמוכח מצת קול ומיהו לא
יתכן פירוש זה מדמייתי עלה הויא דאוב צספקו צחוט אלא י"ל דאגד הנריך בלולב שלא יתפרדו המינין שייך ציה חליצה אצל הכא
סודרה לא צעי לולב ומיהו גס זה לא יתכן ד"ש דהוה ליה למימר דחוץ דמנוכח צעיר דלמי צר חמא דפרך חליצה לו (יומא דף נח.) וסס
דהניח מוצק צחוט דבעי למיפשטה מההיא דעל גזי רגל חצירו פסול ודחי שאני רגל דלמי צעטל ליה וי"ל דמייתי ששעת מן הסודר
כמין צית יד ללולב ואין שייך כאן חליצה שכל הלולב חוץ מינדו ואוחזו צצית יד הצולט הנעשה מן הסודר דמי לאוב צספקו צחוט ולא
חשיב ליה רבה לקיחה תמה ורבא סבר שמה לקיחה ולולב שהוליו צכלי דסוף פירקין לא צשאחו צדופני הכלי אלא מניח ידו תחת שוליו
או שאוחזו צצית יד של כליס): **נפל משפופרת אשוקת.** פי' צקונטרס לשוקת של און שכל מעשה פרה צכלי צצנים ואי אפשר לומר כך
דך שפופרת גופה מקבלת טומאה היא כדמוכח פרק חומר צקודש דלמינין שפופרת שמתכה לחטאת טמאה ועציל וצמסכת פרה צדוכתי
טובא תנן שהיו ממלאין חציות לקדש צהן עוד משמע דעדיפי שאר כליס לקדש דתנן (פרה פ"ה משנה ה) צכל הכלים מקדשים אפילו
צכלי גללים כלי צצנים כלי אדמה דאף על גב דלא חשיבי כליס לטומאה חשיבי כלי לקידוש וכ"ש שאר כליס ומה שכל מעשה צכלי צצנים
היינו צצצעת הימים שמתפשין כהן השורף את הפרה ללשכה שעל פני הצירה ולשכת צית און היתה נקראת כדמפרש צריש יומא (דף צ.)
ועצד משום מעלה: [וע"ע מוספות מוגיה טז. ד"ה שפופרת ומוספות יומא טז. ד"ה שכל ומוספות חולין ט: ד"ה טמאה]

(א) [צ"ל לעשות] (ב) [יש
נוסחאות שלא היה תמוז
לפניהם אך ור' יהודה עד
לדפנות וכמו שהעיר החכם
אוליא כספר שמחת התנ"ך
שמלא קן צשים של קלף
וזוה א"ש מוספות ד"ה
הפולאן] (ג) [לעיל יד.
וע"נ] (ד) [שם: ז' ז':
ה) מענית כו': ר"ה טז. צ"ב
פ': (ו) [מוספתא פ"ב
היי"א] (ז) [שנת כ"ט וע"נ],
(ח) [לקמן מצ.]. (ט) [פרה
פ"ב מ"א, ט' ע"פ מ"א,
ר"מ, ט' וכל עטמיה
כילין]. (י) [וע"ע מוספות
וצמס כו'. ד"ה הוליו
ולפניה].

תורה אור השלם

1. ואשר ישמעיו
וצעברו קול בכל עריהם
ובירושלם לאמר צאו
הקרו והביאו עלי זית
ועלי עץ שמן ועלי פרה
ועלי תמרים ועלי עץ
עבת לעשות סבת
כפתוב: נחמיה ה טו
2. אתן בחדקך ארו
שעה ויהי ועץ שמן
אשים בצרבה ברזש
תהדר ותאשרו יתרו:
ישעיהו מא ט
3. ולקח אוב ויטבל
במים איש סודרו ויהי
על האהל וכל על
הכלים ועל התפשות
אשר היו שם ועל הנגב
בעצם או בקלף או במת
או בקבר: במדבר יב יח

הגהות הב"ח

(א) גמ' מאי ארו הדס
(מכרה וכו' שיהי ודקס)
חל"מ וני"ב צמ"א אוח:
(ב) תוס' ד"ה כי היכי וכי
דמני ואת כל כלי
השרת אפר ישרתו צס:

גליון הש"ס

גמ' וכן בעורא. עין מ"ס
לעיל בגליון דף יב ע"ה
צנשי" ד"ה לאו ההה:
שם ורבא אמר לקיחה
ע"י ר"א. עין יומא דף טו
ע"צ צנשי" ד"ה רב ספא:

הגהות הגר"א

[א] (ור"י) סבר כו' עד
לסכך תלמי:

מוסף רש"י

ומורה ר' מאיר. צן
שם צהן ארבעה צין שאין
צהן ארבעה (עיר ד' ע).
שמינה פסל. פסולת נון
ויקד דהוא סכך כשר, והכי
נמי מני למינין ומורה ר'
יהודה צהן דלית צסו
ארבעה דפסולין, שאס יש
ציון נסר לנסר כו', והאי
דקטר ר' מאיר כותמא היא,
הלפילו ר' מאיר דמתמר
מוזה צהא (שם). משם
רביה. צממיה (עיר כח.).